

1/10/1900
A. S. S. S.

100417



**พระเจ้าห้าพระองค์
ปลงกรรมฐาน
พิจารณาชีวิต**

รวบรวมโดย

พระอาจารย์มหาประเสริฐ (กิตติเสฏฐโกภิกขุ)

กุฎิคณะกลาง ๗ วัดพระเชตุพน ๗ กรุงเทพมหานคร

โทร. ๒๒๒๐๘๔๗

ไหว้พระ

อะระหังสัมมา สัมพุทโธภะคะวา
พุทฺธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ
สวักขาโต ภะคะวะตา ธัมโม ธัมมังนမัสสามิ
สุปะฏิปันโน ภะคะวะโตสาวะกะสังโฆ
สังฆังนมะมิ

สาธุกาสะ	ข้าพเจ้าเคารพจบเหนือเกษา
ขออุทิศทั้งจิตต์ศรัทธา	นี้wmือข้าฯชาวต่างประเทศ
ขอเอาเกษาต่างมาลาทอง	ดวงเนตรทั้งสอง
ต่างประทีปโคมไฟ	ดวงจิตต์ของข้า
ขอบูชาไปถึงคุณพระรัตนตรัย	คุณแก้วสามประการ
ข้าจะไหว้เจ้าที่	ท่านเข้าพระนิพพาน
ล่วงลับมานาน	ทุกพระองค์มา
พระกุศลเป็นต้นศาสนา	ที่สองรองลงมาพระโกนาคม
พระกัสสะโปที่สาม	เรียงตามอนุกรม

ถึงพระโคตม
 ท่านได้ตั้งศาสนาไว้ถ้วนห้า
 องค์ไมตรีท่านจะลงมาตรัส
 ถ้วนห้าพระองค์
 บรรจงทุก ๆ พระองค์
 แปรหมื่นสี่พัน
 สัณเฑาะว์
 ขอบริษฐาน
 ข้าไว้พระสงฆ์
 ทรงผ้ากาสา
 ไว้เนนสิ่งหุ
 สำหรับบริษฐาน
 ยกหัววันทา
 ข้าขอบุชาพระจุฬามณี
 ที่บรรจพระเขี้ยวแก้ว
 สำหรับเทวา
 ไว้พระศรีมหาโพธิ์
 งามถึงงามก้าน

เป็นสี่ด้วยกัน
 พันข้ามไปนั้น
 เป็นหน่อชินศรี
 ขอพระอภิวัน
 ขอนมัสการไว้พระธัมมะขันธ
 ตามทุกบรรหาร
 ให้พ้นสงสาร
 ถึงจิตต์ศรัทธา
 สวากพระองค์
 สิบนิ้วของข้าขอนมัสการ
 ที่บรรจบริวาร
 ของพระศาสดา
 ถึงจิตต์เจตนาไว้พระเจดีย์
 อยู่ชั้นโกษีดาวดึงษ์ธา
 ของพระศาสดา
 ท่านมานมัสการ
 ช่วงโชติชัชชวาล
 งามตั้นงามใบ

ไหว้พระพุทธรูปวิสุทธิสดใส
ทุก ๆ พระองค์ขอนมัสการ
ไว้ตามสถาน

งามถึงเพ็ชรพลอย
ที่ท่านอนุญาตไว้ทั้งห้าลอย
มิได้พบบองค์

พระเจ้าเสด็จเข้าพระนิพพาน
ปีมะเส็ง เบ็ญยะศก

เดชะข้าพเจ้า

ทั้งจิตอธิฐาน

แม้จะไปเกิดในชาติใด ๆ

พระมาทิจัตตพา

ขอให้พบพระศาสนา

ขอให้บริบูรณ์ไปด้วยทรัพย์สังกาน สารพัดภัยพาลอย่าได้รู้มี

ขอให้จิตข้าเลื่อมใสศรัทธา

รูปร่างข้านี้

เดชะข้าพเจ้า

ในอนาคตกาล

ที่เขาหล่อตั้งไว้แทนต่างพระองค์

ไหว้พระบรมธาตุที่ท่านอนุญาต
รัศมีหกประการ

ไหว้พระพุทธรูปบาท

ข้าพเจ้าบุญน้อยเกิดมาภายหลัง

เห็นแต่ทรงสาวก

วันอังคารเพ็ญเดือน ๖

ท่านท่ายกสู่พระนิพพาน

ผ่านนัสการ

ขอให้เป็นบัจจย

ขอให้ข้าได้สำเร็จพระนิพพาน

แม้จะไปเกิดเป็นมนุษย์ตา

องค์พระศรีอานต์

ในองค์พระชินศรี

ขอให้งามโสภา

ขอให้สมความปรารถนา

เบื้องหน้าโน้น เทอญ.

พระนาม พระพุทธเจ้า ๕ พระองค์

อุกาสะ ข้าพเจ้าขอนมัสการพระพุทธเจ้าที่กราชพระศาสนา
ของสมเด็จพระพุทธเจ้าทั้ง ๕ พระองค์ เสด็จจะลงมาตรัส
ในพื้นที่แผ่นปฐพี อันกว้างใหญ่หนาแน่น ได้ ๒ แสน
๔ หมื่นโยชน์

สัปปริสา กุรตปบุรุษพุทธเวไนยทั้งหลาย ชายหญิง
สิ้นทั้งปวง แลถ้วนปรารถนาจะใคร่ลุล่วงไปในนฤพานด้วยกัน
ทุกคน จงตั้งใจให้เป็นกุศล พึงพระพุทธเจ้าทั้ง ๕ พระองค์

เอกังสาสนัง อันว่าศาสนาพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง
เสด็จลงมาจากกสิทศวรรค ทรงพระนามชื่อว่า พระกุกกุสันโธ
พระองค์ลงมาบังเกิดในเมืองกบิลพัสดุ์บุรีศรีมหานคร พระบิดา
ของพระองค์ทรงพระนาม ชื่อว่า ท้าวปัญจาทตพราหมณ์
พระมารดาทรงพระนามกร ชื่อว่า นางวิสาขาพราหมณ์
พระชนม์อายุพิริยคือ อายุของสมเด็จพระพุทธเจ้านั้นยืนยาว

ได้ ๔ หมื่นปี เมื่อพระองค์มาได้ตรัสในโลกนี้แล้ว ก็ได้เป็น
 มหายศอนใหญ่ยิ่งแก่ชนทั้งหลาย บรรดาที่เวียนว่ายตายเกิด
 อยู่ในพระศาสนาของพระองค์ ครั้นจุติจากชาตินั้นแล้วก็ได้ไป
 บังเกิดในสวรรค์ แลได้มรรคผลธรรมวิเศษสุดที่จะนับจะ
 ประมาณ ด้วยอำนาจผลศีลผลทาน ที่ได้สถับถวับฟัง
 พระธรรมเทศนา แลสวคมนต์ภาวนาในสำนักพระพุทธเจ้า
 กณนาพระวรกายของพระองค์ สูงได้ ๔๐ ศอก เสด็จจะออก
 ไปตรัส ณ ถ้ำไม้ไผ่ต้นงามพฤกษ์ เป็นไม้ศรีมหาโพธิ์ ครั้น
 แล้วพระองค์ก็เสด็จไปเที่ยวโปรดสัตว์ ตามบุรพประเพณีของ
 พระพุทธเจ้าแต่ปางก่อน แล้วจึงเสด็จกับชั้นเข้าสู่พระนิพพาน
 ครั้นกาลล่วงไปได้พุทธันตรแล้ว แผ่นดินก็สูงได้โยชน์ ๑
 คือแปดพันวาเป็นกำหนด

ลำดับนั้นจึงมีพระพุทธเจ้า อีกพระองค์หนึ่ง จุติจาก
 กุติลสวรรค์ ลงมาบังเกิดในเมืองกามะพูฏชาบุรีศรีมหานคร
 พระองค์ทรงพระนามกรชื่อว่า **พระพุทธโกนาคมบรมบพิตร**
 พระบิดาของพระองค์ทรงพระนาม **ท้าวอุทิตทัตพรหมณี**
 พระมารดาทรงพระนาม **นางเกษวดีพรหมณี** พระชนมายุพิ-
 ธิ์ คืออายุของพระพุทธเจ้านั้นก็ยืนนานได้ ๔ หมื่นปี อันว่า

พระพุทธโกนาคมนี้ เมื่อพระองค์ได้ตรัสในโลกแล้ว ก็เป็น
มหายศอันใหญ่ยิ่งแก่ชนทั้งหลาย อันตายแล้วได้มาบังเกิด
ประสบพบพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้า ครั้นจุติจาก
มนุษย์โลกนี้เล่าไซ้ ก็ได้ไปบังเกิดในสวรรค์ประมาณ ๓ ส่วน
ไปตกนรกเสียส่วนหนึ่ง เพราะคนเหล่านี้เป็นคนใจบาปหยาบ
ช้า และได้สดับตรับฟังพระธรรมเทศนา และได้สวด
มนต์ภาวนา มิได้รักษาศีล ๕ ศีล ๘ ให้รุ่งเรืองสุกใส
พระบวรกายของพระองค์ได้ ๓๑ ศอก เสด็จออกไปตรัสยัง
กันไม้มะเดื่อ เป็นไม้ศรีมหาโพธิ์ แล้วพระองค์ก็เที่ยวเสด็จไป
โปรดสัตว์ตามพุทธวิสัยประเพณีพระพุทธเจ้าสืบ ๆ มา กรบ
กำหนดเวลาก็เสด็จเข้าสู่สิวลิมุข อมตมหานครนฤพานพื้น
แผ่นดินพระสุธรรมาก็สูงขึ้นได้อีก ๘ พันวา

ลำดับนั้นพระพุทธเจ้าอีกองค์หนึ่ง จุติลงมาจากดุสิต
สวรรค์ ทรงพระนามชื่อว่า **พระพุทธกัศสป** เสด็จลงมาบังเกิด
ในเมืองบุรีศรีมหานคร พระบิดาทรงพระนามชื่อว่า **ท้าว-**
พรหมทัตพราหมณ์ พระมารดาชื่อ **พระนางสาครพราหม-**
ณ์ พระชนมายุพิริ อายุของพระพุทธเจ้านั้น ยืนได้ ๒ หมื่น
ปีเป็นกำหนด อันว่าพระกัศสปสุกตได้ตรัสในโลกนี้ ก็เป็น

มหายศอันยิ่งใหญ่แก่เวไนยสรรพสัตว์ทั้งหลายอันได้บังเกิดใน
ศาสนาของพระองค์ ครั้นจุติทำลายขันธจากชาตินั้นแล้ว ก็ได้
ไปบังเกิดในสวรรค์ประมาณได้สองส่วน เพราะเป็นคนใจบาป
หยาบช้า มิได้ฟังพระธรรมเทศนา มิได้สวทมนต์ภาวนา และ
มิได้รักษาศีลไว้เป็นที่พึงให้รุ่งเรืองสุขใส ส่วนพระวรกายของ
พระองค์สูงได้ ๒๐ ศอก เสด็จออกไปตรัสยังต้นไทรเป็นไม้ศรี-
มหาโพธิ์ แล้วพระองค์ก็เสด็จไปเที่ยวโปรดสัตว์ตามพุทธประ-
เพณี ตลอดพระชนมายุกาลแล้ว ก็เสด็จดับขันธเข้าสู่พระนิพ-
พานในระหว่างพุทธกาลนั้น แผ่นดินก็งอกสูงขึ้นได้โยชน์หนึ่ง
คือ ๘ พันวา เป็นกำหนด

ลำดับนั้นจึงมีองค์พระสุกตโลกุตตมาจารย์ เสด็จจุติจาก
กุสิตสถานเทวพิภพ ทรงพระนามปรารภชื่อว่า **สิริสากยมุนี**
โคดม เป็นบรมศาสดาจารย์เจ้า ของเราทั้งหลาย พระองค์
ลงมาบังเกิดในเมืองกิลพัสดุ์มหานคร พระบิดาของพระองค์
ทรงพระนาม **พระเจ้ากรุงสิริสัทโธทนะมหาราช** พระชนก
ชนนีนาถทรงพระนาม **พระศรีมหามายาราชเทวี** พระชน
มายุพริ อายุของพระองค์นั้นได้ ๘๐ ปี อันว่าพระพุทธเจ้า
สมณะโคดมบรมครูของเราทุกวันนี้ เมื่อพระองค์ได้ตรัสแล้ว

ก็เป็นมหายศอันยิ่งใหญ่ไพศาลแก่เราท่านทั้งหลาย อันเกิด
 มาในพระบรมศาสนา ครั้นจุติจากอาตมาภาพแล้ว ก็ได้ไป
 บังเกิดในสวรรค์ประมาณส่วนหนึ่ง ที่ไปตกอบายเสีย ๓ ส่วน
 เพราะคนใจบาปหยาบช้าลามกในศาสนา แต่ไม่รู้จักรักษาศีล
 ภาวนาให้รุ่งเรืองผ่องใส พระบรมกายของพระองค์สูงได้ ๘ ศอก
 เสด็จออกไปตรัสยังควงไม้โพธิ์พฤกษ์ เป็นไม้ศรีมหาโพธิ์
 ครั้นแล้วพระองค์ก็เสด็จไปเที่ยวโปรดสัตว์ ตามเยี่ยงอย่าง
 พุทธประเพณี พอพระชนม์ได้ ๘๐ ปี ก็เสด็จกับขันธเข้าสู่
 พระอมตมหานิพพาน ณ ท่ามกลางระหว่างนางรังทั้งคู่ ใน
 ศาสดโนทยาน ใกล้เมืองกุสินาราราชธานี ในปีมะเส็ง
 เพ็ญเดือน ๖ วันอังคาร ยามอังคาร เวลาปัจจุสมย์ ใกล้รุ่ง
 รাত্রี สมเด็จพระชินศรีจึงมีพระพุทธานุญาตแก่พระอานนท์
 กับสาวกทั้งหลาย เป็นพระพุทธานุญาตไว้ ให้ปรากฏไปภาย
 หน้า ว่าตถาคตทรงอนุญาตไว้พระศาสนาได้ ๕๐๐๐ ปี แต่
 เมื่อล่วงไป ๕๐๐ ปี แล้ว ก็จะไม่มีการภิกษุณี ครั้นล่วงไป
 ๑๐๐๐ ปี ก็จะไม่มีการอรหันต์ เหาะเหิรเดินอากาศได้
 ล่วงไป ๒๐๐๐ ปี ก็จะไม่มีการปราชญ์เรียนพระไตรปิฎกจนจบ

ครั้นล่วงได้ ๓๐๐๐ ปี ไม่มีพระสงฆ์เป็นคณะปรกมาว้สุม
 ประชุมทำอุโบสถ ครั้นล่วงไปได้ ๔๐๐๐ ปี จะหาพระสงฆ์ที่
 ทรงไตรจีวรก็มีได้มี เมื่อล่วงไปถึง ๕๐๐๐ ปี ก็จะมีแต่
 ผ้าเหลืองน้อยห้อยหู แลผูกพันคอกก็เรียกว่าสงฆ์ อันว่าศาสนา
 ขององค์สมเด็จพระพุทธเจ้าของเรา ก็จะอันตรธานสูญสิ้น
 เพียงนี้ อนึ่งเมื่อจะพรรณนาเกื่อนก็ได้ ๖ หมื่นเกื่อนมาก
 ครามครั้น ถ้าจะพรรณนาวันก็ได้ล้านโกฏิ ๘ แสนเป็นกำหนด
 จะนับอุโบสถก็ได้แสนสองหมื่นอุโบสถ ถ้าจะกำหนดฤดูกาล
 ก็ได้ถึงหมื่น ๑ กับ ๕๐๐๐ ฤดู อันว่าศาสนาขององค์พระสัพ-
 พัญญาก็ได้เคลื่อนคลาด พระพุทธศักราชศาสนาฝ่ายว่าพระ
 สารีริกธาตุเรียงรายอยู่ทั่วทั้งจักรวาล จะมาว้สุมประชุมกัน
 เป็นองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ สถานมหาโพธิ์
 บัลลังก์ แล้วก็เที่ยวตรัสพระสัทธรรมเทศนาโปรดสัตว์อยู่ถ้วน
 ๗ วัน ๗ คืน แล้วก็เข้าสู่พระปรินิพพาน พระศาสนา
 อันตรธานศูนย์เท่านั้นมา ต่อเมื่อมหาปรุพื้นสูงขึ้นโยชน์ ๑
 ก็ือ ๘๐๐๐ วาแล้ว

ลำดับนั้นจึงมีพระพุทธรเจ้าอีกองค์หนึ่ง ทรงพระนาม
 ชื่อว่า **พระศรีอริยเมตไตรย์** เสด็จลงมาแต่สุคติสวรรค์
 ลงมาบังเกิดในเมืองเกตุมะคีศรีมหานคร พระบิดาทรงพระ
 นามชื่อว่า **สุพรหมพราหมณ์** พระมารดาชื่อว่า **พรหมวะดี**
พราหมณ์ พระชนมายุพรี อายุของพระองค์ได้ ๘ หมื่นปี
 อันว่าพระศรีอริยเมตไตรย์นี้ เมื่อได้ตรัสในโลกนี้แล้ว ก็เป็น
 มหายศอันใหญ่ยิ่งกว่าชนทั้งหลาย อันได้บังเกิดในศาสนา
 ของพระองค์ ครั้นจุติจากมนุษย์โลกนั้นแล้ว ก็ได้ไปบังเกิด
 ในสวรรค์สุคติทั้งสี่ เพราะเหตุว่าเขาได้กระทำบุญให้ทาน
 ได้สดับรับฟังพระธรรมเทศนา เขาได้สวกมนต์ภาวนา ได้
 รักษาศีลเป็นนิจนิรันดร์ให้รุ่งเรืองสุกใสในศาสนาของพระ-
 องค์ อนึ่งภคณาพระบวรกายสูงได้ ๘๐ ศอก เสด็จออกไป
 เทียวตรัสยังควงไม้กาเกทิงอันสูงใหญ่ ทั้งแต่พื้นแผ่นดินขึ้น
 ไปได้ ๑๒๘ ศอก มีกิ่งงอกเป็นปัญจะสาขา ๕ กิ่ง ๆ หนึ่ง
 ยาวได้ ๑๒๘ ศอก มีใบดุกุดอกออกเป็นกงจักรเกษรหล่น
 เกียรติาษวันละ ๕ ทนาน มีกลิ่นรสหอมหวานมีรุ่มว้าย ถ้วย

เศษबारมีพระบรมโพธิสัตว์ เมื่อยังมิได้ตรัสเป็นพระพุทธเจ้า
 นั้น พระองค์เสวยรมย์ชมสมบัติอยู่ในกฤตส์เทศได้ ๔ หมื่นปี
 มีพระอัศรมเสด็จออกชื่อว่า **พระจันทมูขีเทวี** เป็นประธาน
 แก่นางนักษมนนารีทั้งหลาย ๗ แสนเป็นบริวาร โฉมพระ-
 จันทมูขีเทวีนั้นเป็นที่แสนเสนาหาแห่งพระโพธิสัตว์เป็นที่สุด
 จึงมีพระราชบุตรพระองค์ ๑ ทรงพระนามว่า **พราหมณ์**
วิณะกุมาร แล้วพระองค์ทรงพิจารณาเห็น **พระอนิจจัง**
พระทุกขัง พระอนัตตา จึงเห็นเวทนาในสังสาร พระองค์
 จึงทรงสละเมียบนเตียงคืนสังกตรัสเรียกให้ผูกม้าแก้ว แล้ว
 พระองค์ก็เสด็จขึ้นหลังม้าแก้วอัศรออกจากนครไปยังแม่น้ำ
 อโนคาชมหานคร ฝ่ายพระนางจันทมูขีเทวี ได้ข่าวมรุตพยาศ
 ใส่ถาดยกออกไปถวายแก่พระพุทธองค์ ๆ ก็ทรงฉันทแล้วก็เสด็จ
 ขึ้นนั่งเหนือรัตนบัลลังก์อาสน์พระองค์ก็อธิษฐานสุวรรณภค
 ทองให้ลอยขึ้นเหนือน้ำได้ ๔๐ คอก ถาดนั้นก็กลับฉวักเจริญ
 อยู่ไปมา ถาดนั้นก็ถึงเสียงทะเลหนึ่งฟ้าวร้อง อันว่าฝูงเทพดา
 ทั้งหลายก็อัศจรรย์หวั่นไหวอยู่ไปมา ทั้งนางพระธรณีคงคาก็

มาที่ห้องร้องป่าวอยู่ไปมาทั้งเขาพระสุเมรุภูผา ก็มาเอนอ่อน
 ระทวยทอด ท้าวพระยานิกรทั้งหมด ก็เฝ้าคอกไม้ชูสดอนอยู่
 เนิคฉาย ย่อมเรียงรายถวายแล้วกับบุชา ฟุ้งสัตว์ฟุ้งคนก็เคลื่อน
 กล่นอยู่ไปมา เทวคาทั้งหลายก็พากันไปรยปรายเงินทองเป็น
 ข้าวตอกคอกไม้ บางหมู่ก็ยกมือไหว้แล้วกับบุชา แล้วก็พากัน
 ขึ้นชมพระบรมโพธิสมภารทั้งพระอินทร์ พระพรหมพระยม
 พระกาฬ นกหกทั้งหลายก็มาร้อง ถวายเสียงอยู่บนอากาศ
 บางหมู่ก็บินโผผาคไปจับยอดเขา บางหมู่ก็นั่งจับผึ่งกงคา
 ฟุ้งสัตว์ทั้งหลายมากมายหนักหนา ชักชวนกันมาชมโพธิสม-
 ภาร เมื่อพระบรมโพธิสัตว์ได้ตรัสข้ามพ้นจากสงสาร ได้ตรัส
 แล้ววิมาน เกษะबारมีตัจจาธิษฐานภาคนั้นก็ลอยขึ้นเหนือน้ำ
 ทามธรรมนิยมพระพุทธเจ้ามาสร้างโพธิสมภาร แต่ก่อนมา
 ทุกๆ พระองค์ ถาคันนั้นก็ลอยลุ่มจมลงไปยังเมืองพระยานา-
 ราชพิภพ ท้าวเธอจึงยกเอาถาคพระกุกกุตันโรขึ้นไว้แล้ว เธอ
 จึงยกเอาถาคพระพุทธโกนาคม ขึ้นไว้อีกเล่าเธอจึงยกเอาถาค
 พระพุทธกตสปล ขึ้นไว้อีกเล่าเธอจึงยกเอาถาคพระกิริสากยะ-
 มุนีโคคม ขึ้นไว้อีกเล่าถาคทั้งสี่นั้นกระทบกันได้ยินลงไปถึง

เมืองพระยานาคราชฯ เธอจึงตื่นขึ้นจากหลับ แล้วออกอุทาน
 ว่า โอ เมื่อวานนี้ได้ตรัสองค์หนึ่งแล้ว มวานนี้ก็ได้ตรัสก
 องค์หนึ่งเล่า โอโธเคนโตก็เสียดูกุลาทั้ง ๔ ก็ซ่อนอยู่ เหนือ
 ถาดพระศรีอริยมฤตไตรย์ เทวคาทั้งหลายเอาข้าวตอกคอกไม้
 มาถวายบูชาพระพุทธเจ้าก็ตรัสพระธรรมเทศนา แลบุคกล
 ผู้ใดได้เล่าเรียนเขียนอ่าน ใน พระพุทธศาสนาของสมเด็จพระ
 พุทธเจ้า ๕ พระองค์ ก็จะได้านิสงส์ส่งให้ผู้นั้นได้บรรลู่แก่
 โสกา ผู้ใดได้สร้างกรรมกระทำมาตั้งแต่บัดนั้นจนใหญ่ก็จะหาย
 หมกสัน กรันจุติจากมนุษย์โลกแดนดิน ก็จะได้ไปสู่นั่นชั้นสุต
 สวรรค์เป็นเที่ยงแท้ ถ้าแลบุคกลผู้ใดได้กำลังอำนาจแห่งศีลนี้
 ประมาณได้หมื่นโยชน์ก็ดี ศีลนี้ก็ย่อมหอมไปตามลม ถึงที่จะ
 แกล้วกล้า จึงบ้ายหน้าพากายหลีกถ้อยออกจากวัฏสงสาร ใน
 การหนึ่งแลศีลนั้นก็ย่อมหอมฟุ้งจร ย่อมหอมขึ้นทวนลมขึ้นไป
 ศีลหนึ่งเล่าไซ้ร ศีลนั้นก็ย่อมหอมฟุ้งอุทสาหะสมาทาน ศีล ๕
 ประการ ศีล ๘ ประการ ไต่ลมเหนือลมทิศเหนือทิศใต้ทิศใหญ่
 ต่าง ๆ นา ๆ เหนือลมไต่ลมตลอดแดนถึงแดนมนุษย์นั้น พรหม
 ต่าง ๆ นา ๆ ก็จะบ้ายหน้าเข้าสู่ันักเรศประเทศเมืองแก้วกล้า
 แล้วคือพระนิพพาน

กลิ่นมกลิ่นหอมฟุ้งไปไกล ตัสมาตีสังวิโสธาย

เหตุฉะนั้น ไชว์แล้วท่านผู้มีปัญญากล่าวแล้วคือมหานครนฤพาน
 กุศลสำแดงมาด้วยผลส่วนบุญกิริยาวัตถุ จึงลำดับตะถายุติเจริญ
 กรรมฐาน ในห้องพระไตรลักษณ์ขณะญาณทั้งปวง จงพิจารณา
 เป็นอนุโลมปฏิโลมไปมาแต่เท่านี้ จึงลำดับภาวนาว่า มะยัญจะ
ทัสสปัญญะ เป็นต้น **พระอนิจจัง พระทุกขัง พระ-**
อนัตตา แล้วพิจารณาทั่วทั้งสังขารว่ามาในห้องพระกรรมฐาน
 แล้ว หยั่งปัญญาลงสู่กิริยาวัตถุเป็นคำรบ ๓ พระโยคาวจรระ
 กุศล อากาโร ๓๒ มีเกษาเป็นต้น ตลอดถึงมัตถะลงกัณเฑาะ
 วนสาคะ จงหมั่นพิจารณาสังขารทำตามพระพุทธเจ้ากุลบุตร
 หญิงชาย จงมีอุทสาหะปากเพียรพยายามขั้นที่สุกด้วย ชื่อมูล
 พระกรรมฐาน ทำตามเยี่ยงอย่างพระอริยเจ้า มีพระพุทธฎีกา
 ว่า **อนิจจา วัตะสังขาร** เป็นต้น แลบุคลลผู้ใดได้ฟัง
 พระพุทธศักราชพระศาสนา ได้สวคมนต์ภาวนาในพระพุทธ-
 ศักราชศาสนาของสมเด็จพระพุทธเจ้าทั้ง ๕ พระองค์ ก็จะได้
 อานิสงส์ส่วนหนึ่ง **อะหังวันทามิพุทฺธโค** **อะหังวันทามิ**
ธาคุโ **อะหังวันทามิสัพพโส**

นะโมนมัสการ
 ต่อองค์พระศาสดา
 ทรงพระภาคเป็นอเนกนาม
 สมเจตนาจากกาม
 ฆ่าโลกธรรม ๘ ประการ
 ตรัสเป็นพระโพธิญาณ
 เหตุเกิดทุกข์เป็นธรรมตา
 กับชาติขรา
 อดอันว่าข้า
 พุทฺธ ท่านเบิกบาน
 รอบรู้คุณแลโทษ
 กวเราพึงเข้าใจ
 ข้าให้คุณพระธรรม
 ทรงไว้ในเกษ
 สิ่งใดเป็นความผิด
 หนรีร่อนผ่อนตำราญ
 ชำระกองกิเลส
 ตักบ่วงและห่วงใย

จิตต์ขึ้นบาน
 เลิศล้ำในโลกา
 อรหัตต์กตักกิเลส
 ไกลจากต้นหาสาม
 สัมมาสัมพุทธะ
 รู้ในชาติกัณการ
 รู้ข้อปรนนิบัติเหตุจะตัดซึ่งทุกข์
 พ้นมรณถึงนิพพาน
 เจตนา นมัสการ
 ท่านตื่นแล้วพ้นจากภัย
 สั่งสอนโปรดสัตว์เวไนย
 พระคุณท่านล้ำโลกา
 อันน้อมนำเกิดปัญญา
 เป็นความชอบประกอบภาร
 ไม่คบคิดจิตต์เป็นพาล
 หาความเย็นเป็นสุขใจ
 ให้สิ้นเสร็จพ้นทุกข์ภัย
 เห็นจริงแน่นอนัตตา

ผู้ใดได้ชิมรส
 เห็นแต่อาตมา
 ประนินทิให้เห็นจริง
 มีคุณอันล้ำเลิศ
 กายวาจาจิตต์
 ความผิตสิ่งอันใด
 พระธรรมอันล้ำเลิศ
 ทางเอกข้ามโลเกีย
 นมัสการคุณพระอริยสงฆ์
 พรหมจรรย์ท่านทั้งไว้
 ๔ กุ ๘ หมุนั้น
 ประนินทิตามธรรมา
 ท่านอบรมประสมสว้าง
 ควรเราจงยินดี
 พระอริยสาวะกะสังโฆ
 ท่านสลักคักสงสาร
 นับเนื่องเป็นเรื่องมา
 จนมาถึงทุกวันนี้

เห็นปรากฏในปัญญา
 จำเพาะตัวที่ได้ทำ
 เป็นยอขยงอุปถัมภ์
 ความเย็นแท้ ไม่ร้อนใจ
 สุจริตด้วยเลื่อมใส
 จะบังเกิดนั้นไม่มี
 อันประเสริฐสุดวิดี
 จากหมู่มารนิราศภัย
 ผู้จำนงค์พระวินัย
 ตามโอวาทของพระศาสดา
 ย่อมถือนั้นในสิกขา
 บริสุทธ์พ้นไพร
 ถวายวาสนาของท่านมี
 ระลึกถึงนมัสการ
 หน่อชินโนพุทธานจารย์
 ชาติจากห่วงใยไม่ยินดี
 นัยศาสนาพระชินศรี
 เพราะท่านสั่งสอนเรามา

ท่านแสดงแจ้งเหตุผล
 เห็นจริงในปัญญา
 ท่านนั้นเป็นแบบอย่าง
 ทางธรรมทางวินัย
 สิ่งใดคุณอย่างนี้เล่า
 คิดถึงคุณท่านขึ้นมา
 ตั้งจิตจำนงตรง
 รัตนทั้งสามนี้เล่า
 ทำที่ผิดมีตมิดให้คิดเห็น
 พระมีอยู่ที่รู้อยู่กับใจแต่ไรมา
 คำพระชินวรสั่งสอนสัตว์
 พุทธธัมมมังสั่งมังทั้งที่รู้
 เมื่อเดิมที่รู้ยังบังแต่ยังเขลา
 หลวงพ่อแนะแนะได้ไชยบุล
 อันพุทธะ
 ในคำแปลว่าพระธรรม
 พุทธัง ธัมมัง สังฆัง
 พิเคราะห์โดยปัญญาว่าชีวิต

ให้ปุณชนมีศรัทธา
 มีคุณแท่นในใจ
 ชื่นทางให้เดินไป
 แลทางศีลทางภาวนา
 ควรที่เราจะบูชา
 ยกมือไหว้ไม่เสียที
 ต่อพระองค์ให้จงดี
 ควรที่เราจะรักษา
 รู้ว่าเป็นพระพุทธรเจ้าไม่เข้าหา
 ควรหรือว่าพบพระพุทธรไม่ยก
 จบจังหวัดโลกนี้ไม่มีคู่
 พระมีอยู่ในตัวทั่วทุกคน
 เพราะโง่เง่ากรรมบังยังจน
 กลับเข้าคั่นดูหาพระปะที่รู้
 พระตรัสรู้แท้
 ทรงดำรงอยู่
 ตั้งที่รู้
 ฉันทวางจิตต์คิดเสียใหม่

ว่าธรรมนี้มีอยู่ที่ในใจ
 เห็นด้วยตาด้วยปาก
 แม้นปัญญาจักซุกเห็นแท้
 จึงอาจข้ามฝั่งได้
 รูปสันทติคนิสัย
 จจริงอยู่ในใจ
 สันรัก สันรู้
 สันนิวรรณ์
 สันบุญ สันบาป
 สันเวร สันกรรม
 พระธัมมนี้เป็นธัมมะ
 พระธัมมาพระธัมมะ
 เป็นหลักพระศาสนา
 ของพระพุทธเจ้าผู้ทรงญาณ
 ยังไม่รู้เท่าสังขารเลยแต่สักกนิค
 ให้หยิบเอาที่นึกหนึ่ง
 โลกนั้นเขาเรียกว่าอะไร
 ถ้าเห็นเที่ยง

ช้อนเร้นเห็นยาก
 นั้นซ่อนไซ้
 แน่ในใจ
 เทียงแท้พระนิพพาน
 ศิษย์กับครุฑทำที่เข้าใจ
 อยู่นอกบอกกว่าทำ
 สันครุสอน
 จึงจะถึงพระธรรมคำ
 สันหลาบจำ
 สันสุขทุกข์เอ๋ย
 หนึ่งในของจอมไตรยอดพิภพ
 หนึ่งในของจอมไตรยอดพิภพ
 พระธัมมะหนึ่งนี้มีใช้พาลา
 แสนสงสารอัคระโนพุทโธเอ๋ย
 ท่านจึงให้ตรึกตรองคิด
 นั้นให้จงได้
 ธรรมนี้จำไว้ตรองสักสองยาม
 แล้วอย่าเลี้ยงหนีศูนย์

หนึ่งเป็นมุลบวก
 ถ้าเห็นศูนย์แล้วไม่ต้องถาม
 ถ้าไม่เห็นศูนย์ทัน
 ธรรมจำไว้ตรองให้ถูก
 ให้เฉยเสียเถิด
 เฉยไม่ได้ร้อนใจจนตาย
 งามอยู่ที่ศีลอยู่ที่ละ

อิมัสมิงกาเยเกชาคือผม

ถึง ๔ ล้านแสนแสน
 อย่าได้โสกา

โลมา คือ ขน
 ถึง ๔ โกฏิแสนแสน
 เวลาถึงกาล

นะชา คือ เล็บ
 ว่าเล็บทั้งหลายเบียดเน่า
 คนพาลเอาไว้

ทันตา คือ ฟัน
 ทั้งข้างล่างข้างบน
 มักหลุดตอนกลอนหล่น

ให้ทั่วทุกตัวสาม
 ถูกทุกที่
 ให้กลับไปค้นที่เอกตริ
 ณ ท่านทั้งหลายเอ๋ย
 ไม่เกิดไม่ตาย
 ณ ท่านทั้งหลายเอ๋ย
 พระอยู่ที่จริง.

อย่าได้ชื่นชมว่าโสกา
 ล้วนเป็นอนิจจา
 ว่าเป็นแก่นสาร
 ออกทั่วตัวตนว่าชนสาทา
 บัมิเป็นแก่นสาร
 สถาปศูนย์บรรลย์
 ยาวนั้กั้มักเจ็บ
 พุพองเป็นหนองภายใน
 ย่อมเป็นกังวล
 ๓๒ อัน
 ออกขึ้นภายหลัง
 ทนทุกขเวทนา

ตะโจ คือ หนังสือ
 เท้าเมตตพุทธชา
 บังรูปอาตมา
 มั่งสัง คือ เนื้อ
 เน้นองกองเกือ
 แร้งกาจิกกิน
 นหารู คีย เอ็น
 เอ็นชักไหวห้วน
 รักรึงตรึงกัน
 อัฐิร่างกระดูก
 ได้ ๓ ร้อยท่อน
 อย่าได้สงกา
 อัฐิมีนซังเยื่อในกระดูก
 เวลาถึงกาล
 วกัก ม้าม
 ผู้มีปัญญาท่านจัดเอาไว้
 ทะทะยัง หัวใจ
 ใจซึ่งใจโกรธ

ห่อหุ้มกายยัง
 อยู่นอกกระดูก
 เมื่อม้วยมรณาแร้งกาจิกกิน
 อย่าได้เอื้อเพื่อเนื้อ ๕๐ ชิ้น
 อยู่เหนือแผ่นดิน
 เมื่อสิ้นอาสัพ
 เมื่อตนยังเป็น
 เอ็นใหญ่ ๘ ร้อยเอ็นน้อย ๔ พัน
 ผูกพันกายา
 เอ็นนั้นพันผูกกระดูกนาๆ
 ล้วนเป็นอนิจจา
 ว่าเป็นแก่นสาร
 สมองนั้นกลมเป็นลูกอยู่ในสาทล
 สาปศุณย์บรรลั
 แอบอยู่แนบข้างที่ริมหัวใจ
 คิดเอาให้ได้ถึงพระอนิจจา
 พระเจ้าท่านไขว่ใจนา ๆ
 ใจโทษโทษา

ใจมาฉกแกลัวกล้า
 ใจมักเสียส่อ
 ให้เขาหลุมหลง
 หลงด้วยค้นหา
 เหมือนสัตว์เคี้ยวจั่น
 ไม่รู้ประมาณ
 ใจมักทำบุญ
 ให้แล้วให้เล่า
 ให้เร่งชวนชวน
 ให้พระสวคมนตรี
 ใจมักทำบุญ
 ใจนั้นสุภาพ
 ความหยาบไม่มี
 ถึงจะเจรจาสิ่งใด
 หาโทษโทษ
 ใจคงคงแก้ว
 ให้ไกลจากตน
 เราท่านเกิดมา

มาสัตว์ทั้งหลาย
 ใจดวงใจล่อ
 ใจมีคใจมัว
 ใจกำนั้นหนา
 ใจร้ายใจพาล
 ว่าจะจมอยู่นานในจักราบาย
 ให้คิดถึงคุณศีลทานมากมาย
 ขำว้นมากมาย
 มุ่งหมายทุกวัน
 จะไ้กุศลผลบุญที่ทำนั้น
 ด้วยใจศรัทธา
 ละอายแก่บาป
 ชื่อสัตย์มั่นคง
 ไพเราะนั้หนา
 ก็ไม่มี
 สองโลกโลกา
 ผลกุศลทำมา
 ไม่เป็นแก่นสาร

ใจถือขันติ

เหนียวเอามรรคผล

แม้ต้นอาสัจญ์

ล้าคัมเบืองต่ำลงไป

รองรับหัวใจ

อย่าได้สงสัย

เมตตาปราณีผู้สัตว์ทุกวัน

ให้พ้น กันการ

ถึงขั้นใด ๆ จะมากล่าวถึง

ยะกะนัง คือ กับ

เป็นพวงแขวนห้อยย้อยอยู่ข้างใน

ว่าจะยืนไปนาน

กิโถมะกัง พังผึคยียาน เหมือนเงาแห่งเรา

เกิดสำหรับสัตว์

ในวัฏฏะสงสาร

ปีทะกัง คือ พุง

ชคอยู่ยั้งยั้งใส่พุงของคน

บับผาสัง คือ ปอก

คิดให้ตกลงมันไม่เป็นผล

ล้วนแต่เครื่องเนา

บได้ทานทน

มันไม่เป็นผล

เราท่านทั้งหลาย

อันทั้ง ไล่ใหญ่

กุงักงัดไล่ชกไว้ให้กลม

๓๒ ชคกุงักงัดหว่านขม

ชกไว้ให้กลมสำหรับรองอาหาร

อันทะคุณัง ไล่น้อย

กุงักงัดสายสร้อย

ร้อยพันไล่ใหญ่

เมื่อกลืนอาหารเปรี้ยวหวานเข้าไป

ไล่ร้อยไล่ใหญ่

พึงเกลียดทนัทหนา

อุทุรียัง อาหารใหม่ สารพัดกินเข้าไปทุกสิ่งนา ๆ
 อุตส่าห์กล้ำกลืน อุจดังรากลอกมา
 ให้เร่งคิดอนิจจา เราทำนทั้งหลาย
 กรีสั่ง อาหารเก่า เครื่องจะสูญเปล่า
 เครื่องเนาบัคสี เป็นมุกคุดขึ้นทุกคนย่อมมี
 ปิตัง กือ ตี เขียวดำมืดหมี
 อุจดังถ่านไฟ กรันสิ้นดับจาก
 พลัศพรากสูญไป คิดให้จงถึงพระอนิจจา
 เสมหัง เสดล ไครื่องเนาสังเวช
 เสดลนา ๆ เป็นมูลโสโครก เป็นโรคโรคา
 เมื่อม้วยมรณา กลัดกลุ้มหัวใจ
 บุพโพ กือ หนอง เน่าเปื่อยพุพอง
 เป็นหนองภายใน ไม่ถึงครึ่งวัน
 สัปสุมบรรลัย คิดให้จงได้ถึงพระอนิจจา
 โลหิตัง กือ เลือด ไหลมาไม่เหือด
 เลือดท่วกายา ๒๑ ทนาน พระเจ้าพรรณนาว่าเลือดแห่งคน
 เสโท กือ เหงื่อ ไหลอาบซาบเนื้อทั่วทุกชุมชน
 ไหลมาเมื่อร้อน บ่ห่อนจะทานทน
 หลบหลีกไม่พ้น ทัวทั้งหญิงชาย

เมโหมันขันแซ่นอยู่ในตน แห้งคนหญิงชาย

อัสสุ้น้ำตา

ไหลมาบ่วาย

เมื่อใกล้จะตาย

พลัดพรากจากไป

อะสา น้ำเหลว

ไหลออกรวดเร็วมีมากเหลือใจ

เซโพน้ำลาย

ไหลอาบซาบไปทั่วทุกไรฟัน

สิงฆานิกา น้ำมูก

จำไว้ให้ถูกน้ำมูกอนันต์

ไหลออกทุกวัน

โสโครกเต็มที

ละสิกา ไชข้อ

มีตามทีต่อทั่วทั้งอินทรีย์

สำหรับกายี

เหี้ยมคยัคคักกาย

มุกทัง น้ำมูก

เมื่อขันสูตรน้ำมูกในกาย

น้ำจิตน้ำเค็มย่อมเต็มอยู่ใน

เต็มแล้วจึงไขทุกเมื่อเชิ่ววัน

มัตตะเก กะบอกหู

มัตตะลงกั กะบอกตา

เราท่านเกิดมา

อนัตตาศูนย์เปล่า

จิตเย้ยจิตเขลา

มัวหลงอยู่ในกายเน่า

เผ้าสมบัติดินกินอสุจิ

ทริไม่เห็นเลย

หลงเซยชมงาม

เดินตามทางรก

มุ่นหมกเพศน้ำ

อวกกล้ำสุทัย

ไม่หน่ายหนีโลก

นั่งโงกงมแก้

หลงแล้วว่าคน
 เห็นคืออะไร
 หลงรักจูบกอด
 เป็นข้าความรัก
 พระครูไม่บอก
 สังฆาเราลวง
 ใครหนอทำได้
 เทียวหาแต่ยาก
 อย่าเมินเหยียบขวาก
 ให้เดินตามพระไป
 มักโอเสียของ
 อวดจริงแก่บ้า
 อวดดีกับตาย
 ทุกข์โศรกเสียเปล่า
 อย่าคิดโดยโง่
 อย่าเสียอกหาทุกข์
 อย่าคาบเหล็กแดง
 อย่างินของร้อน
 ให้หากินอย่างแรง

รูปตนคือผี
 ภายในหมิ่นนัก
 ทาบอดใจบ้า
 เห็นน้อยนักไม่รู้
 เชื้อหลอกหม่มมาร
 เอาห่วงผูกคอ
 ทัวไขใจบ้า
 อย่าหลงทางเดิน
 อย่าลากเรียวหนาม
 ไกลพระจะโง่
 เอาทองแท่งลิง
 ขายน้ากับผี
 อวดสบายกับโรค
 อย่าเคาผิด ๆ
 อย่าโตะแต่เปลือก
 อย่าสนุกหาบาป
 อย่าแต่งแผ่นดิน
 อย่างนอนในไฟ
 ให้แสงบริสุทธิ์

ให้หยดเหมือนใจพระ
 จะได้โตเต็มโลก
 นิพพานไม่ไกล
 หาสุขสำราญ
 เราทำนหญิงชาย
 จงเอาร่างกายนั้น
 เอาความเพียรเป็นโยธา
 นิ้วมือเป็นสายระยาง
 เอาปากเป็นนางงาน
 เอาสติเป็นทางเสื่อ
 ถือไว้อย่าให้เอียง
 เอาปัญญาเป็นกลองแก้ว
 ความรู้เป็นหูกา
 เจ้าชู้เกียจเป็นปลาร้าย
 เจ้าโง่โง่คือตัวลม
 วารินกะสินธุ์สาย
 จะบรรทุกในนาวา
 อวิชาคือโมโห
 ปกปิดจิตต์ปฤชณ

ให้ละความโง่
 ข้ามโสมสงสาร
 รีบไปอย่าช้า
 เลิกทำนทั้งหลายเอ๋ย
 ทั้งหลายเอ๋ย
 เป็นสำเภอันโสกา
 แขนซ้ายขวาเป็นเสาใบ
 เท้าสองข้างเป็นสมอ
 เอาวิสัยเป็นเสมียง
 ถือท้ายเรือไว้ให้เที่ยง
 ตกสายเฉียงข้ามกงคา
 ส่องดูแถวแนวหินผา
 คือลำคำพังทูลม
 จะทำลายให้เรือจม
 อันร้ายกาจมาพาตพาล
 เป็นคลื่นใหญ่่มหรรษา
 ให้ล่มจมในสายชล
 อ้ายคนโง่ไม่เห็นหน
 ให้มีตมมนนตจันวันตาย

ภายแก็ไม่แลบ้าง
 ถึงใกล้เมื่อจะตาย
 เงินทองเข้าของหลาย
 จิตต์คับกลับเป็นผี
 ชื่นร่างกายก็เหม็นเน่า
 มีจนทุกคนไป
 ญาติวงศ์เลพงศา
 สิ้นรักใคร่ไมยินดี
 หญิงชายทั้งหลายเอ๋ย
 เงินทองเป็นของอนิจจัง
 เงินทองเป็นของกลาง
 เป็นมรดกตกทอดไป
 หญิงชายทั้งหลายเอ๋ย
 เกิดกำกับสำหรับแผ่นดิน
 บุญกรรมนำมาเกิด
 อกุศลทนทุกข์มา
 ของเบาเอาไปได้
 ศรัทธาให้ตั้งมั่น
 ภาวนาอันวิเศษ

คือก่อสร้างบาปมากมาย
 ใครจะช่วยไต่ก็ไม่มี
 เมื่อจะตายไมยินดี
 เงินทองมีไม่เอาไป
 เอาไปเผาในกองไฟ
 เอาไปได้เมื่อไหร่
 บุตรภรรยาแสน้องพี่
 เกลียดกลัวผีไมยินดี
 อย่าหลงเลยกายชั่วถึง
 ลูกเมียยังรับต่อไป
 คือก่อสร้างเอาไปไม่ได้
 เป็นของใช้สำหรับถมแผ่นดิน
 อย่าหลงเลยเรื่องทรัพย์สิน
 ย่อมมีสิ้นทั่วโลกา
 เขากำเหนิดในชาติหน้า
 กุศลทางสวรรค์
 คืดชวนชวายเป็นครอบครัว
 ทานศีลนั้นจึงจะดี
 ตัดกิเลสข้ามโลกีย์

หญิงชายให้จยินดี
 หลงรักหลงใคร
 หลงหาทั้งตาปี
 หลงมีหลงจน
 นอนละเมอเพื่อเป็นบ้า
 หลงในกามคุณ
 ไฟร้ายร้อนสำคัญ
 คึกกลัวทัวจะตาย
 หาเลี้ยงร่างกายตน
 หลงเลี้ยงลูก
 หลงปลูกเรือนบ้าน
 หลงซื้อหลงขาย
 หลงกินหลงเล่น
 ทรัพย์สินหมดไป
 สติไม่ตั้งภavanaในใจ
 หลงเที่ยวเวียนว้าย
 หลงเชื่ออวิชา
 ไม่เห็นพระนิพพาน
 สิ้นสุกสงสาร

แสงหาอย่าช้าเลย
 หลงอยากได้หลงยินดี
 ไม่รู้เมื่อเชื่อตันหา
 หลงบ่นทัวว้าจา
 คื่นขึ้นมาว่านอนฝัน
 จิตหมกมุ่นทุกคืนวัน
 เผลาเราทำนอยู่ทุกคน
 ไม่ชวนช่วยทางกุศล
 จะเอาผลที่ทรงไหน
 หลงเลี้ยงหลาน
 คึกการโตใหญ่
 หาทุนกำไร
 ทุกวันไม่เว้น
 หลงเกลียดหลงชัง
 หลงเกิดหลงตาย
 ในภพทั้งสาม
 ปกปิดบุญญา
 คับซาติชรามรณกัณการ
 สุขสำราญนิราสภยา

มาเราจะกล่าว

จำไว้แน่นอน

เกิดมาในชาตินี้

ทุกขัง ๆ ทุกข์ไว้

อนิจจังไม่เที่ยง

อนัตตาใช้ตัวตน

ถ้าถือว่าตัวตน

เกิดมาแล้วคงตาย

เมื่อจะตายไม่ต้องถาง

ชี้หนทางให้สัตว์เดิน

จำไว้หนอย่าละเมิน

ว่าทางเดินพระนิพพานที่สนุก

กับชาติกัณดาร

แม้ใครจะใคร่รู้

สั่งสอนในวิถี

พระไตรสรณาคมน์

ถือไว้เป็นประธาน

รักษาศีล ๕ ศีล ๘

เป็นเรื่องราวคำพระสอน

จะได้ไว้สอนซึ่งน้ำใจ

คงจะมีความบรณีย์

ย่อมเป็นไปทุกตัวคน

จงหลีกเลี่ยงเสียให้พ้น

อย่ากังวลว่าร่างกาย

เห็นไม่พ้นทางอบาย

ให้เร่งชวนช่วยหาหนทาง

พระองค์ทรงก่อสร้าง

ศีลสมาธิปัญญา

พระองค์ทรงสรรเสริญ

พ้นจากทุกข์ในสงสาร

แก้ไขตายก็ไม่มี

ให้หาครูท่านเมธี

อันจะหนีซึ่งบ่วงมาร

เป็นประณมแรกก่อการ

แล้วจึงสมาทาน

มันคงแล้ว

จิตแน่วแน่อย่าไหวหวั่น
 แล้วจึงหันหาปัญญา
 สัตว์ทั้งหลายที่เกิดมา
 สังขาราไม่จีรัง
 ทุเป็นท่อนิจจัง
 แล้วภายหลัง
 ไซ่ตัวไซ่ตนเรา
 เป็นเหยื่อฝูงแร้งกา
 แม้นใครพิจารณาเห็นแล้ว
 ทำให้สิ้นบาน
 จะแตกหรือร้าวราน
 จะแตกจะทำลายไป
 อย่าทำใจให้เฟลิตเฟลิน
 ธรรมกายสัตว์นี้
 อันความเกิดแก่เจ็บตาย
 เกิดด้วยชาติสังขารา
 เอาไตรลักษณ์ชักกระหวัก
 ผูกให้มันดวงจิตต์

สมาริตั้งให้มัน
 พิจารณาร่างกาย
 แก่แล้วก็ชรา
 แปรปรวนอยู่เช่นนั้น
 ไม่เที่ยงเป็นทุกขัง
 เป็นอนัตตา
 เครื่องเบียดเน่าเป็นอนัตตา
 สุนัขเป็นอาหาร
 เหมือนได้แก้วสามประการ
 ทุสังขารบ้างเป็นไร
 ทั่วสังขารไซ่ตัวใคร
 ให้ทำใจไว้ให้ดี
 ยามฉุกฉินจะเสียที่
 เกิดมาแล้วย่อมดับไป
 วายชีวาตม์
 อย่ากระสัน
 เข้าวัดพัน
 เหมือนนิทรา

หนึ่งให้รู้รูปกายอย่าได้เสลา	ให้รู้เท่าสังขารนะท่านหนา
อย่ามีคัมภีร์ไปด้วยฤทธิ์อวิชา	อันโมหาพาตัวให้มัวมอม
จงตั้งมั่นขันตีมีมานะ	เอารสพระธรรมทาเหมือนยาหอม
อาจล้างจิตต์กลว้ที่มัวมอม	คงจะย้อมจิตต์ได้แน้ไม่แปรปรวน
อาไปควรจะระงับดับอัคคี	ความนิินทาสรสเสริญเจริญยศ
อย่ากำหนดเอาเป็นจริงทุกสิ่งสี่	ที่พึงเข้าใจเขาก็ชานแต่การดี
ไม่สามัคคีเขาก็ร่ำแต่คำคม	ของเป็นเครื่องอนิจจังยังไม่แน้
ยังเกิดแก่ตายดับกันทับถม	ถึงทุกขังทุกข์ขึ้นทุกนิคม
เป็นประณตตลอดเท่าอวสานต์	ถึงมีจันทนทุกข์ทุกรูปแท้
ไม่ปรวนแปรคังวินัย	ท่านไซ้ชาน
อนัตตาพาเข้าช่อง	ห้องนิพพาน
นี้แลการหมดทุกข์	หมดสุขเฮ้ย
พระไตรลักษณ์	หนักหน่วงในดวงจิตต์
สุขุมคติกรีกตรองให้หนักหนา	พิศเพ่งเล็งคุณนัตตา
เป็นไม้เท้าก้าวหน้า	หนทางเดิน
พระทุกขังตั้งไว้ให้มันคง	ค่อยดำรงค้ำระปะสะสา
อวิชาพาหลงกำบังทาง	พระทุกขังแผ้วทางสว่างเทียน
กำจัตมิตโมโห	ไม่ผ่องแผ้ว

เหมือนดวงแก้วชูเชิด
เอาศกทั้งไว้เป็นความเพียร
พระไตรลักษณ์

เหมือนมงกุฎสุกเหลือง
กุชาวารัศมีสีใส
คุณพระธรรมเกื้อหนุน
บรรดาศักดิ์บริสุทธ์

เหมือนเกราะเพชร
คอยป้องกันอวิชาสง่างาม
พระกรซ้ายทรงพระขรรค์
ถือขันทีอกใจในสงสาร
พระยามารพ่ายแพ้ภัยขันที
บริสุทธ์เสร็จจะสอกระแสดัง
จะชมชื่อกุศลให้ม้วยมร
สำหรับรักษาสโมสรร
ไม่ย่อหย่อนต่อภัยสิ่งไร
ก็องค์พรหมวิหารอุเบกขา
ด้วยปัญญาเป็นดวงมณีนิล

ประเสริฐเทียบ
ค่อยจำเนียรก่อสร้างในทางธรรม
ตกเตือนให้บริสุทธ์

เรื่องอร่าม
วิไลล้ำ
การุณงาม
ก็พร้อมเสร็จ

สวมใส่ในสนาม
จะพาข้ามด่านเขตต์กิลเลสมาร
อันผ่องศรี
ชำระกองกิเลสให้เด็ดพาล
พระกรขวาทรงเครื่องศาสตราวุธ
เมตตาพาจิตต์ให้เปรมปรีดิ์
พระกรุณาเบี่ยงขวา
มุทิตาเป็นโยธาย้ายพระกร
พวกเสนาม้ามารชาอุณรรักษ์
ย่อมประหารมารม้วยให้มรณา
สำหรับส่องสว่างกระจ่างแจ่ม

คือองค์กะสิน	ที่มีคมนอนธการก็ศูนย์สิ้น
องค์กะสินสุกสว่างกระจ่างใจ	เสร็จจึ่งเห็นออลังสินธพชาติ
คืออิทธิบาททั้งสี่จะมีไหน	ผ่นซกอาชาพาเดินดำเนินไป
เข้าหนทางใหญ่	คืออัฐรังคิกามัค
ผลทานเป็นเสบียงล่ำเลี้ยงส่ง	จะข้ามคงแคนเขตต์กิเลสमार
สัจจตั้งไว้เป็นศรัทธา	ด้วยปัญญาอุปถัมภ์คำชู
ไม่ย่อหย่อนต่อความที่ปากเพียร	สมาธิส่องตามส่งให้ตรงทาง
วิปัสสนาแผ้วถาง	ซึ่งหนามเสี้ยน
พระโพชฌงค์ทรงโถม	คือโคมเทียน
ไม่แหวะเวียนตามส่ง	ถึงพระนิพพาน
ใครได้แล้วเหมือนได้แก้ว	มโนนึก
ไม่ต้องตรึกที่จะยากในสงสาร	ไปเสวยรมย์ชมสุขทุกประการ
เหมือนวิมานเมืองฟ้าสุลาสัย	สุขอะไรจะมาสุขเหมือนเมืองแก้ว
สุขเลิศแล้วสุขยิ่งทุกสิ่งสรรพ	พ้นวิสัยใครเลยจะเทียมทัน
เป็นมหันตะมะโหโอาพาการ	ณ ท่านทั้งหลายเอ๋ย
ขอแสดงแจ้งทำเป็นคำสอน	ไว้ศาสนาให้ถาวร
สำหรับสอนให้เป็นบุญคุณในใจ	ว่าองค์พระชินศรีมุณีโลก
ท่านคัมภีรสอนสัตว์	ตัดห่วงใหญ่

เพราะค้นหาวิชาจำบังไว้
 เพราะค้นหาลวงล่อ
 แม้นปรารถนาสิ่งใดได้สมคิด
 แต่โลहितก็ไม่ติดตามเราไป
 อันรูปกายตายแล้วก็เน่าเปื่อย
 จะติดตามดวงจิตต์ไปก็ไม่มี
 ถึงอายุจะยืนสักหมื่นพัน
 ความสิ่งนี้สุดที่จะอุปมา
 ตรองดูเถิดท่านทั้งหลาย
 ละสังขารสิ่งใด
 อย่าเมาเมัวร่งหาอุตสาห์ทำ
 ย่อมเจ็บแสบทำลายทุกเขาค้ำ
 รุ่งจกจำใส่ใจให้จงดี
 ทั้งเสิบสนเนื้อหนังแลเกษี
 เป็นปฐวีอาโปโชวาโยลม
 สิ่งไรเป็นธรรมชาติประสม
 เอาสติข่มปัญญาไว้ให้จงดี
 สติหนึ่งแน่วประทับไว้กับที่

จึงมิได้แลเห็นสังขาร
 ให้หมองใจ
 เมื่อดับจิตต์จะเอาของไปไว้ไหน
 จริงหรือไม่ตรองดูให้จงดี
 ระคนเข้ากลับกลายเป็นปฐวี
 ตรองให้ดีก็จะเห็นด้วยปัญญา
 ชีวิตนั้นก็ไม่พอกับค้นหา
 ใครหลงแล้วก็จะพาให้ตัวตาย
 จงเร่งชวนช่วยหาความดี
 ที่จะได้เป็นเพื่อนตัว
 อันชีวิตไม่เป็นสิทธิ์ของเราแน่
 อันธรรมชาติของพระอุตสาห์ทำ
 อนัตตาว่ามีใช้ตัวตน
 จะอยู่ในอำนาจใครก็ไม่มี
 เมื่อชีวิตมีอยู่หนาย่าเลยละ
 อย่าองอาจประมาทปล่อยอารมณ์
 อันธรรมชาติของพระจะเห็นจริง
 ก็จะได้เห็นจริงรู้จริงสิ่งที่ดี

ของนั้นมีอยู่ท่านผู้มีปัญญา เร่งตรองดูเถิด
 อันธรรมชาติของพระบังเกิดแล้ว จิตต์แนแน่วเย็นใจคลายสิ่งชั่ว
 อันวิญาณทำสันดาน ให้หมดของมัว
 แล้วก็ชั่วทุกตัวคน สังขารมันลวงหลอกจะบอกให้
 อย่ามัวหลงละเมอเพ้อไป โยไม่เห็นหน
 จงตรึกตรองมองดูให้รู้กล โลกเขาเรียกว่าคนกันดูไป
 มีแต่กินน้ำไฟลมแลอากาศ ท่านผู้ปราชญ์ตรองดูให้รู้ซึ่งวิสัย
 มันมีแต่วิญาณเกี่ยวขันธ์ไป หนทางใหญ่เดินได้หกประตู
 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ คืออินทรียั้งหก
 เขาหลอกจะบอกให้ เอาปัญญาสอดส่องตรองดูไป
 ปีกประตูเอาไว้ให้มัน อย่าให้มันเล่นหลอกออกนอกได้
 จับวิญาณได้คงรู้ตอก วิญาณหลอกให้เราหลง
 ระหกระเหิน อันนั้นธรรมชาติของพระเดิน
 รู้แล้วอย่าเพลินตามวิญาณ ไปพิศเพ่งเล็งดูของในแก้ว
 ให้เห็นเป็นของชั่วสิ้นทั้งนั้น แม้จะหมกก็เกลียดซึ่งร่างกาย
 ว่ารูปธรรมอันเป็นมูล เครื่องอสุจิโสโครกของเปื่อยเน่า
 ตามตัวเราเกิดเล่าไม่เสื่อมศูนย์ เกิดกับตายเป็นเมื่อย่อมเกื้อกูล
 ตายแล้วประมุขเป็นขึ้นมา จะนับชาติกำเนิดนั้นไม่ได้

ย่อมเวียนว่ายตายเกิดในสงสาร ไม่รู้แล้วคือโລภะโทสะนั้นติดมา
 จนทนทุกข์เวทนาทุกชาติไป อันความรักชักรวนให้เราก็ค
 ครอบงุมเด็กก็เห็นเป็นโทษใหญ่ จงสละรักหักลงไป
 จึงจะได้เห็นชัดถนัดตา ว่ารูปกายมิใช่ตัวตน
 มาหลงกลว่าตัวเรา ช่างโง่เง่าเขลาหนักหนา
 คือโโลภะโทสะกำบังตา อวิชาตณหาเป็นต้นเหตุ
 กอยสังเกตุจึงจะรู้ยาதுหมิ่น จงเปลื้องปลดเสียให้หมดซึ่งราคิน
 จึงจะสิ้นความแก่แลเจ็บตาย จงตรึกตรองมองหาพระไตรลักษณ์
 จึงจะชักตัวออกให้พ้น ได้สิ้นไม่ตาย
 จงกำหนดจดจำว่าบ่นไป จนเป็นไปรูปกายไม่ใช่คิ
 ว่ารูปกายสิ่งใดเป็นของเรา ภายแล้วก็เบื่อย่นาเป็นบัญญัติ
 มัจจุราชจะย้ายสักเท่าใด จงถอนจิตจากทั่วกลัวอะไร
 จะทำได้ก็แต่กินน้ำลมไฟ อันสังขารนั้นมิใช่ของเรา
 ภายแล้วเกิดเล่า ถมแผ่นดินสิ้นทั้งนั้น
 ท่านผู้มีปัญญาพิจารณา เห็นอย่างนี้ไม่เสียที่ที่เกิดมา
 ประสพพบพระศาสนา นี่แหละเรียกว่าพระวิปัสสนา
 พญาเห็นแจ้งในใจ จงเร่งชวนชวายทำไว้เมื่อยังค
 กรันเต็มทีเจ็บปวดคนนั้นยวดยิ่ง ยากนักที่จะได้เห็นความจริง

ความเจ็บยิ่งเหลือทนพ่นกำลัง	ไม่เป็นสุขเจ็บร้อนนอนไม่หลับ
กระสับกระส่าย	ให้ผุตลุผुकนั้งไม่ตั้งกาย
มัจจุราชหรือจะไม่กล้า	มากลัวเกรง
ใจของเราเองเซลาโงก	จะโทษใคร
มันมัวเป็นบ้าหาแต่ของ	สิ่งที่ช่วยเราไม่ได้
อันธรรมะของพระไม่อาลัย	ครั้นภัยถึงตนทำตณาน
ภาวนาถึงพระอะระหัง	พระไม่ตั้งอยู่ได้เพราะใจชั่ว
มาประมาทพระศาสนา	ไม่เกรงกลัว
หมายว่าพระมีทั่วโลกปล้ำปา	บุญประเสริฐจึงจะได้เกิด
มาเป็นมนุษย์	พบพระพุทโธวาทศาสนา
กลับทำชั่วมัวเมาในโลกา	เพราะตัวตณหาห่วงหนัก
พะวักพะวน	ครั้นภัยมาถึงแล้วจึงเรียกหาพระ
ที่ไหนจะช่วยให้	อุปถัมภ์แล่น้ำจิตต์
มิได้กิดตรงครองท่า	ไม่ต้องเรียกด้วยน้ำคำท่านมาเอง
นี้แลเราทำนทั้งหลาย	จงกำหนดกฎหมายให้เหมาะเหม็ง

จะรู้อะไรก็เพราะใจของตนเองเร่งยำเกรงถ้อยคำพระมุนี.

พิมพ์ที่ทัศนัยการพิมพ์ 309/91 ถ. นางลิ้นจี่ กรุงเทพมหานคร

ธนุ พูลสวัสดิ์ ผู้พิมพ์โฆษณา

โทร. ๕๑๔ - ๐๐๐๙